

Ferheng-i Şu 'ûrî' de Yer Alan Çağatay Türkçesine Ait Söz Varlığı -Fiiller-

Vocabulary of Chagatai Turkish in Ferheng-i Şu 'ûrî - Verbs-

Muhsin UYGUN *

Fatih Numan KÜÇÜKBALLI **

* Öğr. Gör. Dr., Necmettin Erbakan
Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu
Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal
Bilimler Eğitimi Bölümü
muygun@erbakan.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7901-9094
Konya / TÜRKİYE

** Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü
e-posta: fatihnumankb@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4319-7299
Konya / TÜRKİYE

* Lecturer Dr., Necmettin Erbakan
University Faculty of Education,
Department of Turkish and Social
Sciences Education
muygun@erbakan.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7901-9094
Konya / TÜRKİYE

** Assoc. Prof. Dr. Fatih Numan
KÜÇÜKBALLI, Selçuk University,
Faculty of Letters, Department of
Turkish Language and Literature,
e-mail: fatihnumankb@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4319-7299

Konya / TÜRKİYE

Öz

Ferheng-i Şu 'ûrî; 17. yüzyılda, Osmanlı sahasında, Şu 'ûrî Hasan Efendi tarafından Farsça-Türkçe sözlük geleneği doğrultusunda oluşturulmuş bir eserdir. Farsça madde başı olarak yer alan sözcükler açıklanmış, anlam verildikten sonra sözcüğün Arapça, Osmanlı Türkçesi ve Çağatay Türkçesindeki karşılıkları gösterilmiştir. Sözlük bu özelliğiyle büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada eserde yer alan fiiller üzerinde durulmuştur. İlk olarak Çağatay Türkçesine ait olduğu ifade edilen fiiller taranıp listelenmiş, ardından bu fiillerin Çağatay Türkçesi sözlüklerinde var olup olmadığı, var ise hangi anlamlara sahip olduğu, ses ve anlam değişimine uğrayıp uğramadığı gibi hususlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın Çağatay Türkçesi araştırmalarına ve söz varlığı çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Ferheng-i Şu 'ûrî, Çağatay Türkçesi, sözlükçülük, fiiller.

Abstract

Ferheng-i Shu'ûrî; It is a work created in the 17th century in the Ottoman field by Şu 'ûrî Hasan Efendi in line with the Persian-Turkish dictionary tradition. The words in Persian as the beginning of the article are explained, after giving the meaning, the equivalents of the word in Arabic, Ottoman Turkish and Chagatai Turkish are shown. The dictionary is of great importance with this feature. In this study, the verbs in the work are emphasized. First of all, the verbs that are stated to belong to Chagatai Turkish were scanned and listed, then it was tried to reveal whether these verbs exist in Chagatai Turkish dictionaries, if so, what meanings they have, whether they have undergone sound and meaning changes. It is thought that the study will contribute to Chagatai Turkish researches and vocabulary studies.

Keywords:

Ferheng-i Shu'ûrî, Chagatai Turkish, lexicography, verbs.

Başvuru/Submitted: 29/01/2023

Kabul/Accepted: 26/07/2023

Makale Bilgileri

- Etik Kurul Kararı:** Etik Kurul Kararından muaftır.
Katılımcı Rızası: Katılımı yok.
Mali Destek: Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.
Çıkar Çatışması: Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Telif Hakları: Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.
Değerlendirme: İki dış hakem / Çift taraflı körleme.
Benzerlik Taraması: Yapıldı – iThenticate.
Etik Beyan: sutad@selcuk.edu.tr, selcukturkiyat@gmail.com
Lisans: Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır.

Article Information

- Ethics Committee Approval:** It is exempt from the Ethics Committee Approval.
Informed Consent: No participants.
Financial Support: The study received no financial support from any institution or project.
Conflict of Interest: No conflict of interest.
Copyrights: The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.
Assessment: Two external referees / Double blind.
Similarity Screening: Checked – iThenticate.
Ethical Statement: selcukturkiyat@gmail.com, fatihnumankb@selcuk.edu.tr
License: Content of this Journal is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

Giriş

Sözlükler, bir dile ait sözcüklerin ve bu sözcüklerin anlamlarının yer aldığı en temel başvuru kaynaklarıdır. Dillerin ortaya çıktıkları ilk andan bugüne kadar geçen sürede birçok dilin konuşuru olmadığı için öldüğü, asimilasyon ve baskıcı politikalar sonucu resmî/hâkim dil karşısında eridiği ya da doğal süreçler içerisinde unutulduğu, birçok dilin varlığını ve gelişimini sürdürdüğü görülmektedir. Dil konuşurları ilk zamanlarda -muhtemelen- daha az sözcükle anlaşmışlar ve günlük yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Zaman ilerledikçe insanların ve toplumların edebiyat, felsefe, tarih, kültür, teknoloji gibi alanlarda gösterdikleri gelişmeler, sözcük alışverişi, artan nüfus ve buna bağlı olarak ortaya çıkan yeni gereksinimler bireylerin günlük yaşamlarındaki kullandıkları sözcük sayısında bir artışı, dillerin sözcük hazinesi bakımından gelişmesini beraberinde getirmiştir. Gerek günlük konuşmada gerekse edebî eserleri anlamada duyulan ihtiyaç, sözlüklerin meydana getirilmesi sürecini ortaya çıkarmıştır. Dünya üzerinde yaşayan veya ölmüş olan dillere ait onlarca, yüzlerce sözlük -en temelde- bu ihtiyacı gidermek üzere hazırlanmıştır. Eski dönemlerde el yazması biçiminde hazırlanan ve -genelde- birkaç nüsha olan sözlükler toplumun geniş kesimlerince kullanılamamış ve hâliyle belirli bir grubun yararlandığı eserler durumunda kalmıştır. Matbaanın yaygın bir biçimde kullanılmaya başlanması edebî eserlerle birlikte sözlüklerin de daha çok kişiye ulaşmasını sağlamıştır. Dijitalleşme süreciyle insanların eserlere ulaşması daha kolay hâle gelmiş, bilgisayarlara, cep telefonlarına indirilen sözlük uygulamalarıyla birlikte bireylerin günlük yaşamlarında sözlük kullanımları daha yaygın ve daha pratik bir durum oluşturmuştur.

Arapların, Farsların, Fransızların, İngilizlerin, Türklerin ve dahi birçok milletin edebî ürünleri incelendiğinde hem geçmiş dönemlerde hem de günümüzde sözlük türünde eserlerin verildiğine tesadüf edilmektedir. Türkçenin yazılı tarihine bakıldığında Kaşgârlı Mahmud'un yazdığı *Dîvânü Lügâti't-Türk*'ten günümüze kadar onlarca sözlüğün var olduğu, doğudan batıya, kuzeyden güneye Türklerin yaşadığı coğrafyalarda sözlük türünde eserlerin meydana getirildiği görülmektedir. İslamiyet'in tesiriyle birlikte Türkçe üzerinde görülen Arapça ve Farsça etkisi sözlükçülük geleneğini de etkilemiş, yazılan sözlüklerin çoğu Arap ve Fars sözlük geleneğine göre düzenlenmiştir. Kamus-ı Türkî ile bu geleneğin dışına çıkmış ve Türkçe sözcüklerin madde başı olarak verildiği, daha sistemli, Batılı tarza daha yakın bir sözlükçülük geleneğinin temelleri atılmıştır. Günümüzde ise başta Türk Dil Kurumu olmak üzere birçok kurum ve kuruluş, birçok akademisyen, araştırmacı, yazar Türkçenin sözcük dağarcığını ortaya koyan sözlükler meydana getirmektedir.

Çalışmamızın temelini oluşturan *Ferheng-i Şu'ûrî* de Farsça-Türkçe sözlükçülük geleneğine bağlı olarak Osmanlı coğrafyasında vücuda getirilen ve insanların istifadesine sunulan bir sözlüktür.

Ferheng-i Şu'ûrî (FŞ)

Eser, Şu'ûrî Hasan Efendi tarafından Farsça-Türkçe sözlükçülük geleneği çerçevesinde meydana getirilmiştir. Yazar, bu sözlüğü on iki yılda yazmış ve 1682

yılında tamamlamıştır. Eserin yaygın ismi Ferheng-i Şu'urî'dir ancak Lisānu'l-Acem ve Nevālu'l-Fuzalā olarak da bilinmektedir.

Yazar, Osmanlı sahasında iyi bir Farsça sözlüğün eksikliğini hissetmiş ve bu eksikliği gidermek için böyle bir sözlük yazdığını ifade etmiştir. Hasan Efendi, Farsçanın tarihî sözlüklerinden faydalanıp derli toplu bir sözlük yazma iddiasında bulunmuştur. Bu doğrultuda, daha önce ve kendi döneminde yazılmış birçok sözlüğü incelemiş, bu özlüklerde geçen sözcük ve anlamları bir araya getirmiş, Ferheng-i Hüseyin-i Vefāyî, Ferheng-i Mîrzâ İbrâhîm, Kādihân Bedr Muhammed-i Dihlevî-Edātu'l-Fuzalā, Muhammed-i Lādî- Müeyyidü'l-Fuzalā, Niyāzî-i Hicāzî-Ferheng-i Manzūme gibi birçok sözlüğü eserine kaynak olarak almıştır.

Sözlük; bir mukaddime, iki defter ve bir hâtimedden oluşmaktadır. Sözlükte 22.500 madde başı sözcük vardır ve sözcükler için örnek beyitler bulunmaktadır. Eserde sadece Farsça sözcükler verilmemiş, lüzumlu hâllerde Farsçada yaygın bir kullanımı olan Arapça sözcükler de metne dâhil edilmiştir. Yazar, sözcükleri anlamlandırırken bazen Arapça ve Osmanlıca karşılıklarını vermekle kalmamış, sık sık Çağatay Türkçesinden eş anlamlı sözcükleri Ali Şir Nevâyî ve Lutfî'den tanıklar göstermek suretiyle belirtmiş, böylelikle sözlüğün kullanım sahasını genişletmiştir (Yılmaz, 2019, s. 27-37).

Taranan Çağatayca Sözlükler

Çağatayca Manzum Sözlük (ÇMS)

Çağatayca-Farsça olarak kaleme alınan bu eser, aruz vezninin çeşitli bahirlerine göre ayrılmış 9 kısımdan oluşmaktadır ve toplam 274 beyit tutarında manzum bir sözlük hüviyetindedir. Sözlük, *British Library*'de, Hindistan'da yazılmış sözlük, gramer ve tarih metinlerini içeren bir mecmuanın içinde 93a-110a sayfaları arasında yer almaktadır. Eserde 1100 civarında madde başı bulunmaktadır ve madde başı olan sözcüklerden 18 tanesi iki kere, 2 tanesi ise 3 kere eserin çeşitli beyitlerinde tekrar yer almıştır. Sözlükteki Türkçe söz varlığı, -çoğunlukla- Doğu Türkçesinde kullanılan sözcüklerden oluşmaktadır. Ayrıca eserde az sayıda da olsa Oğuz sahasına ait sözcükler de bulunmaktadır. Eser, 10 Haziran 1837'de tamamlanmıştır (Turan, 2019, s. 13-15).

Fazlullâh Han Lügâti (FHL)

Bu eser, 1658-1707 yılları arasında Hindistan coğrafyasında yazılmış Çağatayca-Farsça bir sözlüktür. Eserin ilk bölümünde dil bilgisi hususiyetlerinden bahsedilmiştir. Sözlüğün önemli özelliklerinden biri sözcüklerin yazımı ve okunuşlarıyla ilgili birtakım bilgilerin verilmiş olmasıdır. Böylelikle Arap harflerinden doğan okuma problemleri ortadan kaldırılabilir. Sözlükte edebî eserlerden alınan sözcüklerin yanında halk ağzından alınmış sözcükler de bulunmaktadır (Öztürk, 2020, s. 9-13).

Ferağî'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğü (FÇTS)

Bu eser, 1642 yılında İran coğrafyasında Ferağî mahlaslı Muhammed bin Ziyâ'u'd-din Hüseyinî tarafından, Safevî şahı Safî bin Safî'nin adına yazılmış, Türkçe-Farsça bir

sözlüktür. Sözlüğün tek nüshası Tahran Millî Kütüphanesinde bulunmaktadır. Sözlüğün hiçbir yerinde Çağatay Türkçesi ile ilgili bir kayıt yoktur. Ancak yazar Türk şairlerinin divanlarından, bilhassa Ali Şir Nevâyî'nin divanlarından sözcükleri derleyip bu eseri meydana getirdiğini ifade etmiştir. Örneklerin büyük çoğunluğu da Nevâyî'nin eserlerinden alınmıştır. Bu yönüyle bu eser Çağatay Türkçesi Sözlüğü şeklinde adlandırmakta herhangi bir sorun yoktur. Sözlüğün dizininde 719 madde başı sözcük vardır (Rahimi, 2021, s. 24-25).

Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü (FKÇTS)

Bu sözlük, 1861'de, İran'da Çağatayca-Farsça olarak yazılmıştır. Nevâyî'nin eserleri başta olmak üzere birçok Çağatayca eser taranmış ve sözlük meydana getirilmiştir. Çağatay Türkçesi sözlüğü kısmında 8235, Arapça-Farsça sözcükler bölümünde 343 adet kırmızı mürekkeple yazılmış madde başı yer almaktadır (Rahimi, 2019, s. 67-69).

Hulâsa-i Abbâsî (HA)

Bu sözlük, Mirza Mehdi Han tarafından kaleme alınmış olan Senglâh adlı sözlüğün özeti durumundadır. Eseri Muhammed Hoyî adlı bir kişi özetlemiş ve İran şahı Feth Ali'nin oğlu Abbas Mirza'ya ithaf etmiştir (Miandoab, 2010, s. XXIV).

Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar (NSÇT)

Eser, 1544'te, İstanbul'da Çağatayca-Osmanlıca olarak düzenlenmiştir. Çağatayca yazılmış eserleri anlamak için Hindistan ve İran sahalarında Farsça olarak vücuda getirilmiş olan sözlüklerle alıntılar bakımından aynılık gösterir. Nevâyî'nin eserlerinde geçen sözcükleri açıklamak amacıyla yazılmış olan sözlükte devrin diğer şairlerinin eserlerinde de örnekler alınmıştır. Madde başları içinde 206 Moğolcadan, 107 Farsçadan, 22 Çince, 21 Arapçadan, 5 Sanskritçeden, 5 Soğdçadan, 2 Hintçeden, 1 Malaycadan, 1 Mançu-Tunguzcadan, 1 Toharcadan olmak üzere 349 alıntı sözcük veya benzer biçim bulunmaktadır (Kaçalın, 2011, s. 13-21).

Üss-i Lisân-ı Türkî (ÜLT)

Eser, Muhammed Sadık tarafından 1895'te İstanbul'da yazılmıştır. Altı bölüm ve küçük bir sözlükten müteşekkildir. "İsim, mastar ve ef'âl, sıfat, zamir, edevât, bazı kavâ'id-i şettâ" bölümlerinden oluşan eserde tanımlar örneklerle işaretlenmiştir (Toparlı-İlgin, 2006, s. VII).

Zebân-ı Türkî (ZT)

Bu eser, hem Çağatay Türkçesi-Farsça bir sözlük hem de bir gramer kitabıdır. Sözlük, Hindistan'da zamanla unutulmuş Türkçenin asıl kaynaklardan öğrenilmesini sağlamak amacıyla yazılmıştır. Eser hazırlanırken Hindistan'da yaşayan halkın günlük konuşma dilinden geniş ölçüde faydalanılmıştır. Sözlüğün toplam üç nüshası bulunmaktadır ve bu nüshalarda 1496 adedi madde başı olmak üzere 6744 Çağatayca sözcük yer almakta ve madde başlarından 459 adedi fiillerden oluşmaktadır (Kara, 2011, s. 4-10).

Amaç ve Yöntem

17. yüzyılda yazılmış olan ve 22.500 madde başı sözcükle hacimli bir sözlük durumunda olan Ferheng-i Şu'ürî'de Çağatay Türkçesine ait olduğu ifade edilen birçok sözcük yer almaktadır. Çalışmamızdaki temel amaç, Çağatayca ibaresi düşülen bu sözcüklerden fiil olanları tespit etmek, bu fiillerin Çağatayca sözlüklerdeki durumlarını, bir ses ve anlam değişimine, anlam çeşitlenmesine uğrayıp uğramadıklarını ortaya koymaktır.

1. İlk olarak FŞ'deki Çağatayca ibaresi düşülen fiiller tespit edilmiştir. Daha sonra bu fiillerin -taradığımız- Çağatayca sözlüklerdeki durumları gösterilmiştir. Bazen Çağatayca olarak verilen bir fiilin bizzat kendisinin değil başka bir türevinin, bir yapım ekiyle genişlemiş hâlinin taradığımız sözlüklerde yer aldığı görülmüştür. Böyle hâllerde bu farklı şekiller şekil dipnotlarda gösterilmiştir. Örneğin, *kozğa-* "karışmak, karıştırmak" fiili *kozğa-* hâliyle HA'da yoktur. Ancak türevleri bulunmaktadır. Bu durum "HA'da fiilin *kozğat-* *kozğal-*, *kozğalış-* biçimleri vardır (HA, 150)." şeklinde dipnotta belirtilmiştir.

2. Sözcükler aşağıdaki tabloya göre listelenmiştir. İlk sütunda fiilin Çağatayca şekli, FŞ'de verilen anlamı, FŞ'de madde başı olarak verilen Farsçası, FŞ'deki cilt ve sayfa numarası verilmiştir. İkinci sütunda sözcüğün Çağatayca sözlüklerdeki durumu gösterilmiştir.

aẖtar- "aşağı iletmek, indirmek" [<i>Far. furūd āverden, C III, s. 2801</i>]	aẖtar- "araştırmak, aktarmak, aramak" (FHL, 218), aẖtar-/a̱htar- "aramak" (FKÇTS, 1360-1361), aẖtar- "aramak" (HA, 24), aẖtar- "aktarmak" (NSÇT, 895), aẖtar- "aramak, araştırmak, kaybolmak" (ZT, 300).
---	--

3. Bazı fiillerin iki farklı yazımının olduğu görülmektedir. Bu durumda bu fiiller tek maddede verilmiştir. Bu durumun örneği aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

sat-/şat- "satmak" [<i>Far. furūhten, C II, s. 2801</i>]	sat- "satmak" (ÇMS, 87), sat- "satmak, satılmak" (FHL, Öztürk, 2020:272), sat- "satmak" (FKÇTS, 1584), sat- "satmak" (HA, 116), sat- "satmak" (NSÇT, 992), sat- "satmak" (ZT, 381).
--	---

4. FŞ'de yer alan Farsça madde başı sözcüklerden bazıları isim olarak verilmiş, ancak Çağatayca karşılıklarının fiil olarak verildiği görülmüştür. Böyle örneklerde Çağatayca olarak verilen karşılığın fiil hâli listeye alınmış, herhangi bir düzeltme yapılmamıştır. Örneğin, FŞ'de *Far. piş-rev* [C II, s. 1118] "evvel, ileri gidici" sözcüğünün Çağatayca karşılığı olarak *başlamak* fiili verilmiştir. Çağatayca karşılık listeye *başla-* biçiminde alınmıştır.

5. Farsça bir sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak verilen fiilin altındaki açıklamada kısmında çeşitli ekler almış olan şekilleri de gösterilmiştir. Bu durumlarda esas fiil madde başı olarak alınmış, çekim eki almış olan şekiller listeye dâhil edilmemiştir. Örneğin, *Far. sitāden* "almak" [C III, s. 2271] sözcüğünün Çağatayca karşılığı olarak *al-*

ve *almağlık* verilmiş, altına *almalı*, *alguluk*, *algalı*, *algucu* biçimleri sıralanmıştır. Bu tip biçimler -kalıplaşmış bir kullanıma sahip değillerse- madde başı olarak verilmemiştir.

6. FŞ'de madde başı olarak verilen Farsça sözcüğün Çağatayca karşılıkları, bazen, fiil çekim eki almış hâllerleriyle verilmiştir. Bu durumlarda sözcükler, çekim ekleri olmadan listeye alınmış ve sözcüğün FŞ'de karşılık olarak verilen biçimi dipnotlarda gösterilmiştir. Örneğin, Farsça *güyiden* "söylemek" [Far., C IV, s. 3226] sözcüğünün Çağatayca karşılığı olarak *dip* verilmiş, sözcük listeye *di-* "söylemek" hâliyle alınmıştır.

7. Çağatayca kaydı ile verilen fiillerden bazıları taranılan sözlüklerde *égledi*, *irür*, *irdi* vb. şekillerde fiil çekim eki almış hâllerleriyle madde başı olarak verilmiştir. Bu durumlarda fiiller, çekim ekleri olmadan *égle-*, *ir-* vb. şekillerde listeye alınmıştır.

A

ağar ⁻¹ "beyazlamak" [Far. sipīd, C III, s. 222]	ağar - "ağarmak, beyazlamak" (FHL, 218), ağar - "beyazlaşmak, ağarmak" (FKÇTS, 1360), ağar - "ağarmak" (HA, 30), ağar - "ağarmak" (HA, 32), ağar -/ ağar - "ağarmak" (NSÇT, 894-895), ağar - "beyazlamak, ağarmak" (ZT, 300).
ahtar - "aşağı iletmek, (toprağı) indirmek" [Far. furūd āverden, C III, s. 2801]	ahtar - "araştırmak, aktarmak, aramak" (FHL, 218), ahtar -/ ahtar - "aramak" (FKÇTS, 1360-1361), ahtar - "aramak" (HA, 24), ahtar - "aktarmak" (NSÇT, 895), ahtar - "aramak, araştırmak, kaybolmak" (ZT, 300).
aķız ⁻² "akıtmak" [Far. icrā, C I, s. 622]	aķız - "akıtmak" (FKÇTS, 1364), aķız - "akıtmak" (HA, 32), aķız - "akıtmak" (NSÇT, 895), aķız - "akıtmak" (ZT, 301).
al ⁻³ "almak; e bilmek" [Far. sitāden (C III, s. 2271, nā, C IV, s. 3449)]	al - "almak" (ÇMS, 73), al - "almak, tutmak" (FHL, 218), al - "almak" (FKÇTS, 1364), al - "almak" (HA, 33), al - "almak" (NSÇT, 896), (al - "almak" (ÜLT, 63), al - "almak" (ZT, 301). al - "yeterlilik bildiren birleşik eylemler oluşturur, e bilmek" (FKÇTS, 1362), al - "iktidar tasvir fiili, yapabilmek" (NSÇT, 896), al - "yapabilmek" (ÜLT, 22).
alaķ - "perişan olmak, dağılmak" [Far. tār u mār, C II, s. 1177]	alaķ - "yağmalamak, alt üst olmak, öfkelenmek; ayaklanmak" (FKÇTS, 1362), alaķ ⁻⁴ "öfkelenmek" (HA, 33), alaķ - "alt üst olmak, yağma, talan, taraç olmak" (NSÇT, 896).
anıķ - "uzayıp büyümek, artmak" [Far. bālīden, C I, s. 810]	anıķ - "üns ve ülfet tutmak" (NSÇT, 898).
anıģıt - "dinlemek" [Far. gūş dāšten, C IV, s. 3224]	anıģıt - "anlatmak, haber vermek" (FKÇTS, 1368), anıģıt - "dinlemek" (NSÇT, 898).

¹ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *ağarģu* (*dik*) verilmiş, sözcük listeye *ağar*- olarak alınmıştır.

² FHL'de bu fiilin yerine *aķur*- fiili bulunmaktadır (FHL, Öztürk, 2020:218).

³ Farsça *nā* sözcüğünün Çağatayca karşılığı olarak "*Çağatay lisānında mahall-i nefy-i ef'āldē "almas" lafziyla edā ederler. Bir rābūttadır, āħir-i fi'le lāħūķ olur. Ol fi'li ikā'a acz izhār etmek ifāde eder. Meşela "ite almas" derler, "edemez" demektir ve "kīla almas" derler, "kīlamaz" demektir.*" biçiminde bir açıklama vardır. Bu açıklamada da görüldüğü üzere *-mas* geniş zamanın menfisi için kullanılan bir ektir. Sözcük listeye *al*- olarak alınmıştır.

⁴ HA'da *alaķ*- fiiline doğrudan bir anlam verilmemiş, "birbirine gelmiş." açıklaması verilmiştir. Sözcüğün devamında *alaķ*- fiilinin müştakı olduğu belirtilen *alart*- "öfkeden dolayı gözün görmemesi" fiilinden hareketle metinde *alaķ*- fiiline "öfkelenmek" anlamı verilmiştir.

ar- "yorulmak" [Far. <i>bī-tāb</i> , C I, s. 879]	ar- "yorulmak" (FKÇTS, 1370), ar- "yorulmak" (HA, 26), ar- "yorulmak" (NSÇT, 899).
arğada- (Moğ.) "aldatmak" [Far. <i>fīrīften</i> , C III, s. 2783]	arğada- "aldatmak, gönlünü avutmak" (FÇTS, 278), arğada- "aldatmak" (FKÇTS, 1369), arğada- "aldatmak" (HA, 26), arğada- "aldatmak" (NSÇT, 899).
arı- ⁵ "pak olmak, temiz olmak" [Far. <i>pāk şuden</i> , C II, s. 1038]	arı- "temizlenmek, arınmak" (FKÇTS, 1370), arı- "temizlenmek" (HA, 26), arı- "arı, pak olmak" (NSÇT, 900), arı- "temizlemek, arınmak, temizlenmek, arımak" (ZT, 304).
arta- "geri kalmak, geride bırakmak" [Far. <i>pes-mānde</i> C II, s. 1078,]	arta- "hızlı yol gitmek" (FKÇTS, 1371), arta- "geçip gitmek" (NSÇT, 901).
as- "yukarı götürmek, yukarı kaldırmak, asmak" [Far. <i>ber-dārīden</i> , C I, s. 818]	as- "asmak" (FHL, 220), as- "asmak" (FKÇTS, 1373), as- "asmak" (HA, 29), as- "asmak" (NSÇT, 901), as- "asmak" (ZT, 305).
aşuq- "acele etmek" [Far. <i>şitābīden</i> , C III, s. 2462]	aşuq- "acele etmek, ivmek, sabırsızlanmak" (FÇTS, 278), aşuq- "acele etmek, ivmek" (FKÇTS, 1372), aşuq- "acele etmek" (HA, 30), aşuq- "acele etmek, ızdırap çekmek, emek çekmek" (NSÇT,).
at- ⁶ "atmak" [Far. <i>tā şuden</i> , C II, s. 1217]	at- "atmak" (FKÇTS, 1374), at- "atmak ve şafağın sökmesi" (HA, 21), at- "atmak, fırlatmak" (FHL, 221), at- "atmak" (NSÇT, 902), at- "ok, silah vb. atmak" (ZT, 306).
ayıq- ⁷ "ürkmek, bir nesneden nefret etmek" [Far. <i>remīden</i> , C III, s. 1939]	--
aylan- ⁸ "dönmek" [Far. <i>gerdānīden</i> , <i>gerdīden</i> , C IV, s. 3133]	aylan- "dönmek, dolaşmak" (FKÇTS, 1380), aylan- "dolaşmak" (HA, 37), aylan- "dönmek, dolanmak, devretmek, benzemek, rücu etmek, çevirmek" (NSÇT, 905).
aylandır- "döndürmek" [Far. <i>gerdānīden</i> , <i>gerdīden</i> , C IV, s. 3133]	aylandır- "döndürmek" (FKÇTS, 1380), aylandır- "dolandırmak" (HA, 37), aylandır- "döndürmek" (NSÇT, 905).
ayt- ⁹ "söylemek" [Far. <i>kun</i> , C IV, s. 3068]	ayt- "söylemek" (ÇMS, 74), ayt- "söylemek, demek" (FHL, 222), ayt- "söylemek" (FKÇTS, 1381), ayt- "söylemek" (HA, 37), ayt- "söylemek" (NSÇT, 905), ayt- "söylemek" (ÜLT, 63), ayt- "söylemek, demek, konuşmak" (ZT, 308).

⁵ FHL'de *arı-* fiili bulunmamakta, *arıl-*, *arıt-* fiilleri bulunmaktadır (FHL, Öztürk, 2020:220).

⁶ FŞ'de *tā şuden* madde başına "olunca" anlamı verilmiş, Çağatayca karşılığı olarak *atkuñça* verilmiştir. Farsça sözcüğün anlamıyla Çağatayca karşılığın anlamının uyuşmadığı görülmektedir. Çağatayca karşılık için verilen beyitte de *tan atkuñça* yer almaktadır (*tan atıncaya dek*). Sözcük listeye *at-* "atmak" biçiminde alınmıştır.

⁷ Bu sözcük için örnek bir Çağatayca beyit verilmemiştir.

⁸ Farsça madde başları olan *gerdānīden* "döndürmek" ve *gerdīden* "dönmek" tek maddede verilmiştir. *döndürmek* fiili *dön-* fiilinden *-dür-* ekiyle genişlediği için ayrı madde başı olarak verilmiştir.

⁹ Farsça sözcüğe "eylemek, olmak" anlamı verilmiş, bu sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak da *aytgay* verilmiştir. Listeye *ayt-* fiili madde başı olarak alınmıştır. Ayrıca *ayt-* fiilinin anlamı ile Farsça *kun* sözcüğünün anlamı uyuşmamaktadır. *ayt-* fiiline örnek olarak verilen beyitte *ayt-* "söylemek" anlamında kullanılmıştır. Dipnotta da sözcüğün "söylemek" anlamında olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla fiil listeye alınırken "söylemek" anlamıyla alınmıştır.

azık- "yolunu yitirmek" [Far. gum-râh, gum-reh, C IV, s. 3234]	azık- "yoldan çıkmak, yolunu şaşırmaq" (HA, 29), azık- "yolunu şaşırmaq, yoldan şaşmaq, şaşırmaq" (NSÇT, 905).
--	--

B

bar- "varmaq, gitmek" [Far. rev, C III, s. 1944]	bar- "varmaq, gitmek" (FHL, 223), bar- "gitmek, bir yolda gitmek" (HA, 63), bar- "varmaq, gitmek" (NSÇT, 907), bar- "gitmek" (ÜLT-, 63), bar- "varmaq, gitmek" (ZT, 310).
başkar-¹⁰ "kendi hâline bırakmaq" [Far. ber-âğâliden, C I, s. 815]	başkar- "yapmaq, uğurlamak, yolcu etmek; bir şeye doğru yöneltmek; kılavuzluk etmek; başarmak" (FKÇTS, 1388), başkar- "yapmaq, ilgilendirmek, yol göstermek, yollandırmak" (HA, 65), başkar- I "başlamak, kılavuzlamak, yol göstermek", başkar- II "iş başarmak, becermek, hakkından gelmek" (NSÇT, 908).
başla- "ileri gitmek, yürümek" [Far. piş-rev, C II, s. 1118]	başla- "yol göstermek, kılavuzluk yapmaq, öncülük etmek" (FHL, 224), başla- "başlamak, kılavuzluk etmek, yol göstermek, öncülük etmek, başa geçmek, bir şeye doğru yöneltmek, yolcu etmek" (FKÇTS, 1389), başla- II "başlamak, ilgilendirmek, rehber olmak, yollandırmak" (HA, 65), başla- "başlamak, ibtida eylemek, kılavuz olmak, yol göstermek" (NSÇT, 908), başla- "başlamak" (ZT, 310).
bilgür- "belirmek, aşikâr olmak" [Fâr. bedîd, C I, s. 718]	bilgür- "belirtmek, bildirmek" (FKÇTS, 1395), bilgür- "belirmek" (HA, 76), bélgür- "belirmek, belirtmek" (NSÇT, 909).
bir- "vermek" [Far. dâden, C II, s. 1762]	bér- "vermek" (ÇMS, 75), bér- "vermek" (FHL, 225), bér- "vermek" (FKÇTS, 1393), bir- "vermek" (HA, 75), bér- "vermek" (NSÇT, 909), bér- "vermek" (ÜLT, 64), bér- "vermek" (ZT, 311).
bol-¹¹ "olmaq" [Far. būden, C I, s. 957]	bol- "olmaq" (FKÇTS, 1399), bol- "olmaq" (FHL, 227), ol- "olmaq" (FKÇTS, 1559), bol- "olmaq" (HA, 73), bol-/ol- "olmaq" (NSÇT, 912), bol- "olmaq" (ZT, 315).
bulğaş-¹² "bulaşmaq" [Far. âlüde, C I, s. 478]	bulğaş- "bulanmaq, karışmaq" (FKÇTS, 1040), bulğaş- "bulaşmaq, ayaklandırılmak, birbirine karışmaq" (HA, 73), bulğaş- "bulaşmaq" (NSÇT, 915).
butra-¹³ (Moğ.) "koklamak, kokmaq"	butra- "kokmaq" (NSÇT, Kaçalın, 916).

¹⁰ Farsça sözcük için "tahriz eylemek, atmak ve koparmak" anlamları verilmiştir. Çağatayca karşılık olarak verilen *başkar-* fiili için verilen örnek beyitte "kendi hâline bırakmaq" anlamı verilmiştir. [koymayın öz ihtiyârığa bu sarı başkaru (kendi hâline bırakmadan ikna edip buraya getir!)] Farsça madde başı ile Çağatayca karşılık olarak verilen sözcük anlam olarak uyuşmamaktadır. *başkar-* fiiline örnek beyitteki anlam verilmiştir.

¹¹ Farsça madde başının Çağatayca karşılığı olarak *bol-*, *bolğanda*, *bolğusu* verilmiştir. Sözcük listeye *bol-* biçiminde alınmıştır. Ayrıca "Ve bir [buden] dahı keynunet manasına gelir. Müstakbelinde vav meftuh olunup [buved] denilir. Emr-i gaibinde [bad] gelir ki aşlı [buvâd] idi, kesret-i istimal ile vav'ı hafz olunup [bâd] oldu. Buna Çağatay lisanında "irmek" derler, rabıta istimal ederler." biçiminde bir açıklama vardır ve olmak fiilinin anlamı için *ir-* fiili verilmiştir. Bu anlam için *ir-* madde başına *būden* sözcüğü de Farsça biçimi olarak verilmiştir.

¹² Sözcüğün FHL'de *bulğan-*, ZT'de *bulğa-* şekli vardır (ZT, Kara, 2011:316; (FHL, 229).

¹³ Farsça sözcüğün karşılığı olarak *butra-* fiili verilmiş, bu fiilin ettirgen hâlinin *butrat-* biçiminde olduğu zikredilmiştir. Listeye *butrat-* ayrı madde başı olarak alınmıştır.

[Far. bŷyiden, C I, s. 959]	
butrat- I (Moğ.+T.) "kokutmak" [Far. bŷyiden, C I, s. 959]	butrat- II "kokutmak" (NSÇT, 916).
butrat- II (Moğ.+T.) "dağıtmak, perakende eylemek" [Far. perākendiden, C II, s. 1042]	butrat- "dağıtmak, saçmak" (FÇTS, 279), butrat- "dağıtmak, saçmak, perişan etmek" (FKÇTS, 1406), butrat- I "dağıtmak, perişan ve perakende eylemek" (NSÇT, 916), butrat- "perişan etmek, dağıtmak, allak bullak etmek" (ZT, 317).
büt- "ot vb. bitmek; yara iyileşmek, iş bitmek" [Far. rusten, C III, s. 1993]	bit- "bitki bitmek; yara iyileşmek" (FKÇTS, 1389), büt- "bitki bitmek, yara iyileşmek" (FKÇTS, 1409), büt- "bitkiler için bitmek, yaralar için kapanmak, bitmek" (HA, 68), bit- "bitkilerde yeşermek, yara sağalmak, sona ermek" (HA, 74), büt- "cerahat iyileşmek" (NSÇT, 917), büt- "yara iyileşmek" (ÜLT, 63), büt- "yara kapanmak, iyileşmek, onulmak" (ZT, 318).

Ç

çağla- "sanmak, bilmek" [Far. gumān, C IV, s. 3222, dānisten, C II, s. 1765]	çağla- "hüküm vermek, ölçmek, ayarlamak" (FHL, 231), çağla- "sanmak, zannetmek, zaman kollamak; tasarlamak, ayarlamak" (FKÇTS, 1417), çağla- "tasavvur etmek, zannetmek, dikkat etmek" (HA, 98), çağla- "sezinmek, zannetmek, kıyas etmek, bilmek" (NSÇT, 920).
çap- "seğirtmek" [Far. deviden, C II, s. 1775]	çap- "seğirtmek, koşmak, at sürmek, akın etmek; kesmek" (FHL, 231), çap- "koşmak, akın etmek, yağmalamak" (FKÇTS, 1420), çap- "hızlı gitmek, koşmak, koşturmak, yağmalamak, kılıç ile savaşmak" (HA, 96), çap- "seğirtmek" (NSÇT, 921), çap- "dört nala at sürmek, akın edip saldırmak, hücum etmek" (ZT, 321).
çıda- (Moğ.) "sabretmek, tahammül etmek" [Far. şabr, C III, s. 2514]	çıda- "katlanmak, dayanmak, sabretmek" (FKÇTS, 1424), cıda- "katlanmak" (HA, 105), çıda- "tahammül ve sabır eylemek, takat getirmek" (NSÇT, 924).
çırma- (Moğ.) "sarmak" [Far. piçiden, C II, s. 1114]	çırma- "sarmak, kuşatmak, çevirmek" (FHL, 233), çırma- "sarmak, dolamak, kuşatmak" (FKÇTS, 1426), çırma- "sarmak" (HA, 105), çırma- "sarmak, dermek, bağlamak" (NSÇT, 925),
çörge- ¹⁴ "gevşek olmak" [Far. sŷtām, C III, s. 2298]	çörge- "gevşek olmak" (NSÇT, 927).

¹⁴ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak "çörge derler, süst demektir" ifadesi yer almakta, sözcük için verilen örnek beyitte ise çörge- fiili yer almaktadır. Listeye çörge- fiili madde başı olarak alınmıştır.

D

di ¹⁵ "söylemek" [Far. <i>gūyīden</i> , C IV, s. 3226]	dé- "demek" (ÇMS, 77), dé- "demek, söylemek" (FHL, 235), dé- "söylemek", demek (FKÇTS, 1434), di- "demek, söylemek" (HA, 115), dé- "demek" (NSÇT, 928), dé- "söylemek" (ÜLT, 64), dé- "demek, söylemek" (ZT, 328).
---	---

E

eymen ¹⁶ "çekinmek, utanmak" [Far. <i>pejhān burden</i> , C II, s. 1050]	eymen- "utanmak" (FÇTS, 281), iyemen- "sakinmek, utanmak; çekinmek, korkmak" (FKÇTS, 1490), eymen- "bir işe başlamakta vehim ve kaçınma, çekinme üzere olmak, utanmak, hicap eylemek" (NSÇT, 940).
---	---

İ

ilğa- (Moğ.) "çapmak" [Far. <i>ilgār</i> ¹⁷ , C I, s. 636]	ilğa- "hızlı at koşturmak, ilgar etmek; araştırmak, denetlemek" (FKÇTS, 1477), ilğa- "ayırarak, fark etmek, akın etmek, hücum etmek" (FHL, 240), ilğa- "ilgar etmek, aramak" (HA, 58), ilğa- "ilgar eylemek, ayırarak, akın etmek" (NSÇT, 945), ilğa- "akın etmek, düşmanı sürmek, püskürtmek" (ZT, 339).
ırğan- "titremek, sallamak" [Far. <i>lerzīden</i> , C IV, s. 3272]	ırğan- "sallanmak, kımıldamak" (FKÇTS, 1479), ırğan- "kımıldamak" (HA, 54), ırğan- "ırgalamak" (NSÇT, 946).
ısrğan- "utanmak, utanıp kızarmak" [Far. <i>şermīden</i> , C III, s. 2413]	ısrğan- "utanmak" (FKÇTS, 1480), ısrğan- "utançtan yüzü kızarıp terlemek" (NSÇT, 946).
ışna- "ışık vermek, ziya vermek" [Far. <i>diraḥşīden</i> , C II, s. 1832]	ışna- "parlamak, parıldamak, ışıldamak" (FÇTS, 281), ışne- "parıldamak, parlamak, ışıldamak" (FKÇTS, 1488), ışne- "parlamak" (HA, 56), ışna- "ziya vermek, şule vermek" (NSÇT, 946), ışne- "ziya vermek, şule vermek" (NSÇT, 950), ışna- "parlamak, parıldamak, ışıldamak" (ZT, 337).
ısra- (Moğ.) "saklamak, gözetmek" [Far. <i>nigāh dāšten</i> , C IV, s. 3561]	ısra- "saklamak, korumak" (FKÇTS, 1480), ısra- "saklamak, himaye etmek, saklanmak" (NSÇT, 946).

İ

iç ¹⁸ "içmek" [Far. <i>nūşīden</i> , C IV, s. 3226]	iç- "içmek" (ÇMS, 79), iç- "içmek" (FKÇTS, 1481), iç- "içmek" (HA, 53), iç- "içmek" (NSÇT, 946), iç- "içmek" (ZT, 338).
--	--

¹⁵ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *dip* verilmiştir. Sözcük listeye *di-* olarak alınmıştır.

¹⁶ Farsça sözcüğe "arzu etmek, kayıtmak" anlamı verilmiş, bu sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak da "*pejūhīden* "araştırmak, incelemek" (Kanar, 2016:360), manasına *eymenmek* derler." şeklinde bir açıklama verilmiştir. *eymen-* fiilinin anlamı ile Farsça *pejūhīden* sözcüğünün anlamı uyuşmamaktadır. *eymen-* fiili listeye alınırken Çağataycada yaygın olarak kullanılan anlamıyla alınmıştır.

¹⁷ Farsça madde başı olarak verilen *ilgār* sözcüğü Moğolcadan Farsçaya geçmiştir.

¹⁸ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *iç-* verilmiş, altına *içkülük*, *içkeli* biçimlerinin kullanımı da gösterilmiştir.

3587]	
ig- "mayil etmek" [Far. kišten, C IV, s. 3017]	ig- "eğmek" (HA, 57), ég- "eğmek" (NSÇT, 931), ég- "eğmek, bükmek" (ZT, 329).
igele- ¹⁹ "sahip olmak" [Far. şahib, C III, s. 2508]	égele- "sahip olmak" (FKÇTS, 1441), igele- "sahip olmak" (HA, 57), igele- "sahip olup zapt eylemek" (NSÇT, 947).
igir- "eğirmek" [Far. rīsten, C III, s. 1970]	éگیر-/éger- "dolaştırmak, döndürmek, eğirmek" (FÇTS, 280), éger- "dolaştırmak, döndürmek" (FKÇTS, 1441), igir- "çevirmek, ip kıvrırmak", ikir- "çevirmek ve çevirtme" (HA, 57), éگیر- "dönmek" (NSÇT, 932), éger- "eğirmek, bükmek" (ZT, 329).
ik- ²⁰ "ekin ekmek" [Far. kišten, C IV, s. 3017]	ik- "ekmek, saçmak, dikmek" (FHL, 242), ik- "ekin ekmek" (HA, 57), ék- "ekmek" (FKÇTS, 1442), ék- "ziraat etmek" (NSÇT, 932), ék- "toprağı ekmek" (ZT, 330).
il- ²¹ "bent etmek, iliştiirmek" [Far. bend, C I, s. 725]	il- "ilişmek, bent etmek, gözüne iliştiirmek, iltifat etmek" (NSÇT, 947).
ilt- ²² "ulaşmak, iletmek" [Far. burden, C I, s. 954]	élt- "götürmek" (ÇMS, 78), ilt- "iletmek, göndermek, ulaştırmak" (FHL, 242), élt- "götürmek" (FKÇTS, 1444), ilt- "götürmek" (HA, 58), élt- "iletmek, almak" (NSÇT, 932), élt- "iletmek, götürmek, ulaştırmak" (ZT, 330).
inde- ²³ "çağırmaq" [Far. evā, C I, s. 498]	inde- "talep etmek, çağırmaq" (FÇTS, 282), inde- "davet etmek, çağırmaq" (FKÇST, 1485), inde- "davet etmek, eve çağırmaq" (HA, 61), inde- "davet etmek, çağırmaq" (NSÇT, 948).
ingret- ²⁴ "inlemek, inletmek" [Far. zārīden, C III, s. 2037]	--
ir- ²⁵ "olmaq" [Far. irīden, C III, s. 2037]	ér- "olmaq" (ÇMS, 78), ér-/i- "imek, olmaq" (FHL, 237), ér-

¹⁹ *igele-* fiili *ie* maddesinin altında "sahip oldu, zapt etti demektir" biçiminde açıklanmıştır. Bu sözcük listeye ayrı madde başı olarak dâhil edilmiştir. Ayrıca fiilin HA'da *igele-* biçimi yanında *iyelen-* biçimi de bulunmaktadır (HA, 62).

²⁰ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak "Çağatay lisânında 'ikmek' derler elif-i meksûre ve kâf-ı Arabî ile. Zirâat manâsımadır. Ve kâf-ı Acemî ile 'igmek', ya nî mâil etmek." açıklaması yer almaktadır. Listeye *ik-* ve *ig-* ayrı madde başı olarak alınmıştır. *ig-* fiili için verilen örnek beyitte *iger* sözcüğü "eyer" anlamındaki sözcüktür, *ig-* fiili ile bir alakası yoktur. Muhtemelen yanlış bir beyit örnek olarak verilmiştir.

Hem altun iger dağı altun licâm

Hem altun tağa dağı altun sitâm (Dahası altın eyer, altın gem, altın nal ve altın yular.)

²¹ FŞ'de bu sözcük için "Çağatayda "ilmek" derler, bend etmek ve iliştiirmek mahallinde. *Ammâ ekseriyâ hâşıl bi'l-maşdar ütlâk olunur.*" şeklinde bir açıklama bulunmaktadır. Listeye *il-* fiil hâli alınmıştır.

²² Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *ilti* verilmiştir. Listeye *ilt-* madde başı olarak alınmıştır.

²³ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *indep* verilmiştir. Listeye *inde-* madde başı olarak alınmıştır.

²⁴ FKÇTS'de fiilin *ingre-* (FKÇTS, Rahimi, 2019:1486), NSÇT'de *ingre-*, *ingren-* biçimleri bulunmaktadır (NSÇT, Kaçalın, 2011:948-949). Bu sözcük için FŞ'de örnek Çağatayca beyit bulunmaktadır.

²⁵ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *irdi*, *irür*, *irmes*, *imes* ve *irkin* sözcükleri verilmiştir. Bunlardan *irdi*, *irür* listeye *ir-* olarak alınmış, *imes*, *érmes* ve *irkin* sözcükleri -kalıplaşmış bir kullanıma sahip oldukları için- ayrı ayrı madde başı olarak listeye dâhil edilmiştir.

[Far. <i>şuden, būden, C I, s. 957, būdeni</i> ²⁶ CI, s. 932]	"olmak" (FKÇTS, 1446), ir- "olmak" (HA, 18), ér- "imek, olmak" (NSÇT, 936), ér- "olmak" (ÜLT, 63).
iri- "erimek" [Far. <i>gudāzīden, C IV, s. 3216</i>]	iri- "erimek" (FKÇTS, 1487), éri- "erimek" (NSÇT, 936), éri- "erimek" (ZT, 331).
irik- "(işe) erken başlamak" [Far. <i>pīşīne, C II, s. 1123</i>]	érik- "sabah erkenden kalkmak, bir işe erkenden başlamak" (NSÇT, 936).
irit- "eritmek" [Far. <i>gudāzīden, C IV, s. 3216</i>]	irit- "eritmek" (FKÇTS, 1487), érit- "eritmek" (NSÇT, 936), érit- "eritmek" (ZT, 331).
irkin- ²⁷ "bir nesneye meyletmek" [Far. <i>kaşd kerden, C III, s. 2829</i>]	--
is- ²⁸ "yel esmek" [Far. <i>vezīden, C IV, s. 3629</i>]	és- "esmek" (FHL, 237), és- "yel esmek" (FKÇTS, 1448), is- "serin rüzgâr esmek" (HA, 55), és- "yel esmek" (NSÇT, 937), és- "rüzgâr esmek" (ZT, 332).
isker- "söz eslemek, dinlemek, (sözü) dikkate almak" [Far. <i>fermān-ber-dār, C III, s. 2716</i>]	ésker- "hesaba katmak, dikkate almak, önemsemek, aldırış etmek" (FÇTS, 281), isger-/isker- "kabul etmek, hesaba katmak, dikkate almak" (FKÇTS, 1488), iskir- "kabul etmek, hesaba getirmek" (HA, 55).
iste- ²⁹ "istemek" [Far. <i>hāsten, C II, s. 1590</i>]	iste- "aramak" (ÇMS, 79), iste- "istemek, talep etmek, aramamak" (FHL243), iste- "istemek" (FKÇTS, 1488), iste- "istemek, talep etmek" (HA, 55), iste- "istemek, aramak" (NSÇT, 949), iste- "bir şey istemek, arzu etmek" (ZT, 340).
istür- "yel esmek, estirmek" [Far. <i>vezīden, C IV, s. 3629</i>]	éstür- "estirmek" (FKÇTS, 1148), istür- "estirmek" (HA, 55), éstür- "estirmek" (NSÇT, 938).
iş- "bağlamak"	éş- "ip dolamak, burmak, bükmek, sarmak, kıvırmak" (FKÇTS,

²⁶ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *irdi* verilmiştir. Listeye *ir-* madde başı olarak alınmıştır. ÇMS'de *erür* "var" (ÇMS, 78), FÇTS'de *émes* "değil" (FÇTS, 280), HA'da *érđi, érđing* vb. (HA, 271), ÜLT'de *érđi* "idi" (ÜLT, 63) madde başı olarak yer almaktadır.

²⁷ Bu sözcük için FŞ'de örnek Çağatayca beyit yer almaktadır.

²⁸ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *is-* verilmiştir. Ayrıca "fil-i mazisinde 'esti' demekte 'isti' derler. 'isgen' esen, 'istürgüsi' esecek demektir." şeklinde bir açıklama yer almaktadır. Listeye *is-* fiili madde başı olarak *istürgüsi* ibaresinde *istür-* fiili *is-* fiilinden bir yapım ekiyle genişlediği için *istür-* fiili de ayrı bir madde başı olarak alınmıştır.

²⁹ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *istek* verilmiş, *istep, istegen* şekilleri de zikredilmiştir. Ayrıca "ve dahi tilemek derler" biçiminde bir açıklama da verilmiştir. Gerek Farsça sözcüğün anlamının *dile-* olması gerekse verilen beyitlerde *iste-* fiilinin yer alması ve *tile-* biçiminde eş anlamlısının da verilmesinden hareketle sözcük listeye *iste-* olarak alınmıştır.

[Far. bendiden C I, s. 829, tāftēn C II, s. 1218]	1448), éş- "eşmek, bükme, iki ipin uçlarını birbirine bağlamak" (NSÇT, 938).
it- I "eylemek, etmek" [Far. kerden, C IV, s. 2945]	ét- "etmek, eylemek" (FKÇTS, 1449), it- "etmek, bir şeyi elle vurup atmak, ortalıktan toz olmak, saklanmak, gizlenmek, koklamak" (HA, 52), ét- "etmek, eylemek" (NSÇT, 939), ét- "yapmak, yapmak" (ZT, 332).
it- II "gitmek, elden çıkmak" [Far. reftēn C III, s. 1938, yāve kerden C IV, s. 3753]	it- "kaybolmak, yitmek" (FKÇTS, 1488), it- "yitmek, gitmek, zayi olmak, belirsiz olmak" (NSÇT, 950).
itür- "zayi olmak, kaybetmek" [Far. gum şuden, C IV, s. 3222]	itür- "yitirmek, kaybetmek" (FKÇTS, 1490), itür- "kaybolmak" (HA, 539, itür- "yitirmek, gidermek, belirsiz etmek, yavı kılmak, zayi etmek" (NSÇT, 950), itür- "yitirmek, kaybetmek" (ZT, 342).

K

kol- "dilemek, özür dilemek" [Far. ʿuzr, C III, s. 2620]	kol- "talep etmek, dilemek" (FÇTS, 283), kol- "istemek, dilemek" (FKÇTS, 1524), kol- "istemek, dilemek" (HA, 151), kol- "dilemek" (NSÇT, 963).
kılda- "el tutmak" [Far. dest-gir, C II, s. 1730]	kılda- "himaye etmek, yardım etmek, elinden tutmak" (FHL, 2559, kılda- "elini tutmak, yardım etmek" (FKÇTS, 1524), kılda- "elden tutmak, yardımda bulunmak" (HA, 151), kılda- "elini tutmak" (NSÇT, 963).
kozğa ³⁰ "karışmak, karıştırmak" [Far. āmiziden, C I, s. 448]	kozğa- "dağıtmak, karıştırmak; deşelemek; karıştırarak aramak; tartışmak" (FÇTS, 283), kozğa- "kaçmak, uzaklaşmak" (FHL, 257), kozğa- "karıştırmak, dönüştürmek, devirmek, ayağa kaldırmak" (FKÇTS, 1530), kozğa- "karışmak, karıştırmak, karış muruş olmak, muztarip olmak, muztarip eylemek, bir cemaat bir yerde otururken kalkıp dağılmak" (NSÇT, 966).
kuŋgar- "koparmak" [Far. ber-kenden, C I, s. 822]	kuŋgar-/kuŋgar-/kuŋkar- "yerinden koparmak, sökmek, kanırmak, kökleme" (FKÇTS, 1525), kuŋkar- "koparmak" (HA, 8), kuŋgar- "koparmak" (NSÇT, 969).

M

munğdaş ³¹ "dertleşmek" [Far. hem-derd, C IV, s. 3666]	munğdaş- "dertleşmek, birbiriyle sıkıntılardan söyleşmek" (NSÇT, 976).
---	---

O

oḫsa- "benzemek"	oḫsa-/oḫsa- "benzemek" (FHL, 265), oḫsa- "benzemek" (FKÇTS,
-------------------------	---

³⁰ Sözcüğün HA'da *kozğat-kozğal-, kozğalış-* biçimleri vardır (HA, 150).

³¹ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *munğdaş* verilmiştir. Örnek olarak verilen beyitte *munğdaş* şeklinde sözcüğün fiil hâli geçmektedir. Listeye *munğdaş-* madde başı olarak alınmıştır.

[Far. m̄nisten, C IV, s. 3363]	1557), oḥṣa- "benzemek, birisinin gönlünü almak için övmek" (HA, 41-42), oḥṣa- "benzemek" (NSÇT, 979).
oḥṣaṣ- "benzemek" [Far. m̄nisten, C IV, s. 3363]	oḥṣaṣ- "benzemek" (FKÇTS, 1557), oḥṣaṣ- "benzemek" (HA, 42), oḥṣaṣ- "benzeşmek" (NSÇT, 979).
oltur- "oturmak" [Far. nişesten, C IV, s. 3560]	oltur- "oturmak, bir yere yerleşmek, ikamet etmek" (FHL, 265), oltur- "oturmak" (FKÇTS, 1560), oltur- "oturmak" (HA, 48), oltur- "oturmak" (NSÇT, 980), oltur- "oturmak" (ZT, 370).
oṅgal- "iyileşmek" [Far. bihī, C I, s. 921]	oṅgal- "yara iyileşmek, sağalmak, onmak, onulmak" (FÇTS, 285), oṅgal- "iyileşmek, sağalmak, onmak, onulmak" (FKÇTS, 1561), oṅgal- "iyileşmek, sıhhat bulmak" (HA, 50), oṅgal- "onulmak" (NSÇT, 980).
or- "biçmek" [Far. direvīden, C II, s. 1838]	or- "biçmek" (FHL, 266), or- "biçmek" (HA, 42), or- "biçmek" (NSÇT, 980), or- "ekin biçmek, ağaç budamak" (ZT, 371).

Ö

öç- ³² "sönmek" [Far. puḫīden]	öç- "ateş ve mum sönmek" (FKÇTS, 1565), öç- "sönmek" (NSÇT, 984).
ök- "cem eylemek" [Far. gird kerdēn, C IV, s. 3172]	ög- "toplamak, yığmak" (FHL, 268), ük- "toplamak, yığmak" (FKÇTS, 1666), ük- "cemetmek, yığmak" (NSÇT, 1023).
örgeṅ- "öğrenmek" [Far. āmūḫten, C I, s. 447]	örgeṅ- "öğrenmek" (ÇMS, 54), örgeṅ- "öğrenmek" (FKÇTS, 1568), örgeṅ- "öğrenmek, alışmak" (HA, 42), örgeṅ- "öğrenmek" (NSÇT, 986), örgeṅ- "öğrenmek" (ZT, 374).
örte- "ateş yakmak" [Far. eḫrūḫten/efrūzīden, C I, s. 577]	örte- "yakmak" (FÇTS, 285), örte- "yakmak, ateşe vermek" (FKÇTS, 1569), örte- "yandırmak" (HA, 42), örte- "od yakmak" (NSÇT, 986), örte- "yanmak, yakmak, tutuşturmak" (ZT, 375).
örten- ³³ "yanmak" [Far. ḫurūzed, C III, s. 2793]	örten- "yanmak, tutuşmak, yanıp kavrulmak" (FHL, 269), örten- "yanmak" (FKÇTS, 1569), örten- "yanmak" (HA, 42), örten- "yanmak" (NSÇT, 986), örten- "tutuşmak" (ÜLT, 63).
öt- ³⁴ "geçmek" [Far. guzār, gūzer, C IV, s. 3195, guzeṣten, C IV, s. 3216]	öt- "geçmek, geçip gitmek" (ÇMS, 87), öt- "geçmek, gitmek, vazgeçmek" (FHL, 269), öt- "geçmek" (FKÇTS, 1570), öt- "geçmek ve aynı zamanda Anadolu Türkçesinde şarkı söylemek, gereksiz şeyler söylemek" (HA, 39), öt- "feragat edip vazgeçmek, geçmek, gitmek; tesir etmek, sirayet etmek" (NSÇT, 987), öt- "geçmek, aşmak" (ZT, 375).
ötger- "geçirmek" [Far. guzārden, C IV, s. 3216]	ötger- "geçirmek" (FKÇTS, 1570), ötger- "geçirtmek" (HA, 39), ötger- "geçirmek, feragat ettirmek" (NSÇT, 987), ötger-

³² FHL'de öç- fiili bulunmamakta, bu fiilden türeyen üçür- (FHL, 288), HA'da ve ZT'de üçür- fiili bulunmaktadır (HA, 40; ZT, 373).

³³ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı için örtenür "yanar" verilmiştir. Listeye örten- fiili madde başı olarak alınmıştır. FÇTS'de ve ZT'de sözcüğün örte- "yakmak, yanmak, tutuşturmak" biçimi bulunmaktadır (FÇTS, 285; ZT, 375).

³⁴ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak öt, öter verilmiştir. Listeye öt- fiili madde başı olarak alınmıştır. Ayrıca ötüz- fiili de verilmiştir. Bu fiil ayrı bir madde başı olarak listeye alınmıştır.

3215, <i>guzešten</i> , C IV, s. 3216]	"geçirmek" (ZT, 375).
ötüz- "geçirmek" [Far. <i>guzešten</i> , C IV, s. 3216]	ötüz- "geçirmek" (NSÇT, 988).
öyken- "benzemek" [Far. <i>māniden</i> , C IV, s. 3364]	öykün- "taklit etmek, öykünmek" (FKÇTS, 1572), öykün- "taklit etmek" (HA, 51).

S

sağın- "bilmek, tekebbürlük eylemek, kendinde olmayan nesneyi var sanmak; hatırda tutmak, hatırlamak" [Far. <i>pindārīden</i> C II, s. 1114, <i>yād dāšten</i> , C IV, 3752]	sağın- "arzu ve iştihak duymak, özlemek" (FÇTS, 285), sağın- "anmak, yad etmek, hatırlamak" (FHL, 270), sağın- "hatırlamak, tasavvur etmek, sakınmak" (HA, 118), sağın- "sanmak, zannetmek, sakınmak, hatırlamak, anmak" (FKÇTS, 1578), sağın- "anmak, sanmak, yad etmek, zanneylemek" (NSÇT, 990), sağın- "anmak, hatırlamak" (ZT, 378).
sal- "koyvermek, salmak" [Far. <i>rehāden</i> , <i>rehāniden</i> , C III, s. 1941-1942,]	sal- "salmak, göndermek, yollamak" (FHL, 271), sal- "bırakmak, koyvermek, kendisini salmak" (NSÇT, 990), sal- "salmak, atmak, fırlatmak" (ZT, 379).
sat-/şat- ³⁵ "satmak" [Far. <i>furūhten</i> , C II, s. 2801]	sat- "satmak" (ÇMS, Turan, 2019:87), sat- "satmak, satılmak" (FHL, 272), sat- "satmak" (FKÇTS, 1584), sat- "satmak" (HA, 116), sat- "satmak" (NSÇT, 992), sat- "satmak" (ZT, 381).
sıpkar- "içmek" [Far. <i>nūşīden</i> , C IV, s. 3587]	sıpkar-/sıpkar- "bir dikişte içmek, hepsini birden içmek, başına dikmek, sömürüp içmek" (FÇTS, 286), sıpkar- "süzerek içmek, sömürüp içmek, birden bire hurt çekmek" (FHL, 274), sıpkar- "bir diklişte içmek, hepsini birden içmek, başına dikmek, sömürüp içmek" (FKÇTS, 1588), sıpkar- "su ve şarap kedehini bir kerede içip bitirmek, kafaya dikmek" (HA, 127), sıpkar- "sömürmek, içmek" (NSÇT, 995).
sikri- "sıçramak" [Far. <i>cesten</i> , C II, s. 1350]	ségri- "yerinden sıçramak" (FHL, 272), ségre-/ségri- "sıçramak, seğırtmek, koşmak" (FKÇTS, 1586), sigri- "sıçramak, uykudan sıçramak" (HA, 129), ségri- "yerinden sıçramak" (NSÇT, 993).
sisgen- (Moğ.) "uykudan uyanmak, belinlemek" [Far. <i>remīden</i> , C III, s. 1939]	sisgen- "uykudan belinleyip sıçrayıp uyanmak, korkudan sıçramak" (FKÇTS, 1594), sisken- "korkuyla uykudan kalkmak" (HA, 128), sésgen- "uykudan belinleyip sıçrayıp uyanmak" (NSÇT, 994).
sor- ³⁶ "sormak"	sor- "sormak" (FHL, 276), sor- "soru sormak" (FKÇTS, 1597),

³⁵ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *sattu*, *şattu* verilmiştir. Listeye *sat-*, *şat-* madde başı olarak alınmıştır.

[Far. pursīden, C II, s. 1146]	sor- "sormak" (NSÇT, 997), sor- "sormak, araştırmak" (ZT, 384).
südre- "sürtmek" [Far. gijīden, C III, s. 2671]	südre- "sürümek, sürüklemek" (FKÇTS, 1603), südre- "yerde sürüklemek" (HA, 122), südre- "sürümek" (NSÇT, 1000), südre- "sürümek, sürüklemek, zemin üzerinde çekmek" (ZT, 386).
südre³⁷ "sürtmek" [Far. gijīden, C III, s. 2671]	südre³⁷ "sürünmek, sürüklenmek" (FKÇTS, 1603), südre³⁷ "yerde sürüklenmek" (HA, 122), südre³⁷ "sürünmek, sürülmek" (NSÇT, 1000).
sür- "sürmek, kovmak" [Far. rānden, C III, s. 1934]	sür- "sürmek, ileri yürütmek" (ÇMS, 89), sür- sürmek, dokunmak" (FHL, 277), sür- "sürmek, ileri götürmek" (FKÇTS, 1605), sür- "sürmek, dokunmak" (HA, 122), sür- "sürmek" (NSÇT, 1001), sür- "sürmek, uzaklaştırmak, kovmak" (ZT, 386).

Ş

şağala³⁸ "ışık çalmak" [Far. şeflīden, C III, s. 2414]	şağala-/şığala- "ağız ile ışık çalmak" (NSÇT, 1002).
---	---

T

tal- "yorulmak" [Far. bī-tāb şuden, C I, s. 909]	tal- "yorulmak, güçsüz düşmek" (FÇTS, 287), tal- "yorulmak" (FKÇTS, 1613), tal- "yorulmak" (HA, 80), tal- "yorulmak" (NSÇT, 1004).
talaş- "kavga etmek" [Far. hālālūş, C II, s. 1559]	talaş- "savaşmak, dalaşmak, çekişmek; çabalamak" (FKÇTS, 1612), talaş- "çalışmak, savaşmak" (HA, 80), talaş- "gerçekten veya yalandan sözle danranışla çekişmek, cenk etmek" (NSÇT, 1004).
talbın- "çabalamak" [Far. t̄āpīden, C III, s. 2557]	talbın- "çarpınmak, heyecanlanmak" (FÇTS, 287), talbın- "çabalamak, çarpınmak, heyecanlanmak" (FKÇTS, 1612), talbın- "çalışıp çabalamak" (NSÇT, 1004), talbın- "hızlı bir şekilde kalp çarpmak, telaşlanmak, çarpınmak" (ZT, 390).
tañg- "sarmak, sarılmak" [Far. piçīden, C II, s. 1114]	tañg- "sarmak, bağlamak" (FKÇTS, 1616), tañg- "dolamak, bağlamak" (HA, 81), tañg- "sarmak, bağlamak" (NSÇT, 1005).
tañga³⁹ "sarılmak" [Far. piçīden, C II, s. 1114]	tañga³⁹ "tutmak, bağlamak" (NSÇT, 1006).
tañgar⁴⁰ "sarılmak"	--

³⁶ HA'da *sor-* " fiili bulunmamakta, bu fiilden türeyen *sora-*, *soral-*, *soraş-*, *sorat-* fiilleri bulunmaktadır (HA, 122-123).

³⁷ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *südre³⁷* fiili verilmiş, emir hâlinin *südre!* biçiminde olduğu ifade edilmiştir. *südre³⁷* fiilinin *südre-* fiilinden türediği ve iki ayrı fiil durumunda olduğu göz önünde bulundurulurken *südre-* ve *südre³⁷* iki ayrı madde başı olarak listeye alınmıştır.

³⁸ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *şağala* verilmiştir. Farsça sözcüğün anlamı sıklık vermek, ağızdan ince sada çıkarmak biçiminde fiil olarak verildiği için sözcük listeye *şağala-* biçiminde alınmıştır.

³⁹ FŞ'de sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *tañga-*, *tañgar-*, *çır-*, *tarmaş-* fiilleri verilmiştir. Örnek olarak verilen beyitte *tañg-* bulunmaktadır. *tañg-* fiili de listeye ayrı bir madde başı olarak alınmıştır.

[Far. piçiden, C II, s. 1114]	
tanı- "bilmek, tanımak" [Far. dānisten, C II, s. 1765]	tanı- "tanımak, bilmek, anlamak" (FHL, 279), tanı- "tanımak" (FKÇTS, 1615), tanı- "tanımak" (HA, 81), tanı- "bilmek, sezinmek, fikretmek" (NSÇT, 1006), tanı- "tanımak" (ZT, 392).
tanla- "anlamak" [Far. şināhten, C III, s. 2465]	tanla- "seçmek, ayırmak" (FKÇTS, 1616), tanla- "ayırmak, seçmek" (FHL, 279), tanla- "seçmek" (HA, 81), tanla- "anlamak, tanımak, fikir eylemek, sezinmek, bilmek, ihtiyar eylemek, temyiz etmek" (NSÇT, 1006).
tap- "bulmak" [Far. yāftēn, C IV, s. 3453]	tap- "bulmak, kaybolanı bulmak" (FHL, 279), tap- "bulmak" (FKÇTS, 1617), tap- "bulmak" (HA, 77), tap- "bulmak" (NSÇT, 1006), tap- "bulmak" (ÜLT, 64), tap- "bulmak" (ZT, 392).
tapşur- "ısmarlamak ve teslim etmek" [Far. supurden, C III, s. 2324]	tapşur- "teslim etmek, güvenmek, vermek" (FHL, 280), tapşur- "teslim etmek, emanet etmek" (FKÇTS, 1618), tapşur- "ısmarlamak, sipariş etmek" (HA, 77), tapşur- "teslim etmek" (NSÇT, 1007), tapşur- "teslim etmek, emanet etmek" (ZT, 392).
tarik- "gönül daralmak" [Far. tensiden C II, s. 1227]	tarik- "can sıkıntısından solumak, boğulmak" (FÇTS, 286), tarik- "daralmak, sıkılmak, bıkmak" (FKÇTS, 1619), tarik- "özlemek" (HA, 78), tarik- "boğulmak, tuncukmak, darılmak" (NSÇT, 1008).
tarmaş- "dolaşım sarılmak, tutunup çıkmak" [Far. piçiden, C II, s. 1114]	tarmaş- "tırmanmak" (FKÇTS, 1620), tarmaş- "tırmaşım çıkmak" (NSÇT, 1008).
tart- "çekmek" [Far. keşiden, C IV, s. 2949]	tart- "çekmek, asılmak, almak; tartmak" (FHL, 280), tart- "çekmek" (FKÇTS, 1621), tart- "tartmak" (78), tart- "çekmek, içmek" (NSÇT, 1008), tart- "çekmek; tartmak" (ZT, 393).
tat ⁴¹ "tatmak" [Far. çeşiden, C II, s. 1441]	tat- "tatmak, lezzetini anlamak" (FHL, 280), tat- "tatmak" (FKÇTS, 1624), tat- "tatmak" (HA, 9), tat- "tatmak" (HA, 77), tat- "tatmak" (NSÇT, 1009), tat- "tatmak, tadını duymak, hissetmek" (ZT, 394).
tavşal- "zayıf olmak" [Far. nizār, C IV, s. 3545]	tavşal- "yorulmak, güçsüz düşmek" (FÇTS, 287), tavşal- "yorulmak güçsüz düşmek" (FKÇTS, 1624), tavşal- "yorgun düşmek" (HA, 82), tavşal- "zebun olmak" (NSÇT, 1010), tavşal- "zayıf olmak" (ÜLT, 64).
tik- "elbise, ağaç vb. dikmek" [Far. dūhten, C II, s. 1877]	tik- "dikmek, elbise dikmek" (ÇMS, 90), tik- "dikmek, dikmiş dikmek" (FKÇTS, 1635), tik- "dikmek, ağaç dikmek" (HA, 94), tik- "iğne ile dikmek, birbirine yapıştırmak, çivilemek" (NSÇT, 1016), tik- "dikmek, dikmiş dikmek" (ZT, 398).
tıl- "delmek" [Far. suftēn, C III, s. 2328]	tıl- "delmek, dilimlemek, parçalamak" (ÇMS, 90), tıl- "delmek" (FKÇTS, 1628), tıl- "delmek, bir şeyi paramparça etmek" (HA, 94), tıl- "delmek, yarmak" (NSÇT, 1012).
tile- "istemek, dilemek" [Far. h'āsten, C II, s. 1590]	tile- "dilemek, istemek" (FKÇTS, 1636), tile- "dilemek, istemek" (HA, 94), tile- "dilemek" (NSÇT, 1016), tile- "istemek" (ÜLT, 64).
tir- "dermek" [Far. çiden, C II, s. 1114]	tér- "toplamak, dermek" (ÇMS, 90), tér- "dermek, derlemek, toplamak, devşirmek; dizmek, sıralamak; ortadan kaldırmak"

⁴⁰ Bu sözcük için FŞ'de örnek Çağatayca beyit yer almaktadır.

⁴¹ Farsça *çeşiden* sözcüğüne anlam olarak "tatmak, zevk" verilmiştir. Sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak "ve Çağatayda 'tatmağan' derler." biçiminde bir açıklama yer almıştır. Farsça sözcüğün anlamı ile Çağatayca olarak verilen sözcüğün anlamı tam uyuşmadığı için sözcük listeye *tat-* olarak alınmıştır.

1473]	(FKÇTS, 1630), tir- "derlemek, toplamak" (HA, 92), tér- "dermek" (NSÇT, 1013), tér- "dermek, toplamak, devşirmek" (ZT, 396).
tirge- ⁴² "yasaklamak, engellemek" [Far. yargū, C IV, s. 3756-3757]	--
tiş- ⁴³ "delmek" [Far. suften, C III, s. 2328]	tés- "delmek, deşmek" (FKÇTS, 1631), tés- "delmek" (NSÇT, 1014), tés- "delmek, deşmek, yarmak" (ZT, 397).
tiz- "dizmek" [Far. reste, C III, s. 1949]	tiz- "dizmek, sıralamak" (FKÇTS, 1641), tiz- "ipe dizmek" (HA, 93), tiz- "dizmek" (NSÇT, 1018).
toğ- ⁴⁴ "doğmak" [Far. zāden, C III, s. 2037]	toğ- "doğmak, ortaya çıkmak; ayağa kalkmak" (FHL, 283), toğ- "doğmak" (FKÇTS, 1642), toğ- "doğmak, doğudan belirlemek" (HA, 87), tuğ- "doğmak" (NSÇT, 1024), toğ- "doğmak, dünyaya gelmek" (ZT, 399).
tohta- (Moğ.) "durmak, yerleşmek" [Far. cāyiden, C II, 1348]	tohta- "sabit olmak" (FHL, 283), tohta-/tohta- "dinlenmek, rahat etmek, yatışmak, durmak, dinmek, oturmak" (FKÇTS, 1643), tohta- "yatışmak, rahatlamak" (HA, 85), tohta- "rahatlamak" (HA, 88), tohta- "yerleşmek, karar etmek, sakin ve kararlı olmak, istihkam bulmak" (NSÇT, 1018), tohta- "sebat göstermek, kalıcı olmak, direnmek" (ZT, 400).
tokul- ⁴⁵ "dokunmak" [Far. bāften, C I, s. 808]	tokul- "dokumak" (FKÇTS, 1644), tokul- "dokunmak, örülmek, elle değmek" (NSÇT, 1019).
tolğan- ⁴⁶ "dolaşmak" [Far. pīç-ā-pīç, C II, s. 1095]	tolğan- "dolanmak, sarılmak; bükülmek, kıvrılmak" (FKÇTS, 288), tolğan- "dolanmak, sarılmak, bükülmek" (FKÇTS, 1645), tolğan- "dolaşmak" (HA, 90), tolğan- "dolanmak, döndürmek, çevirmek" (NSÇT, 1019), tolğan- "dolanmak, dolaşmak" (ZT, 401).
torla- "sarmak, dolamak, dokumak, ip örmek" [Far. tenbiden, C II, s. 1226]	torla- "nakış dokumak, işleme dokumak" (FKÇTS, 1647), torla- "desen dokumak, örgü örmek" (HA, 85), torla- "dolaştırmak, sarmak" (NSÇT, 1021).
toy- "doymak" [Far. sīr, C III, s. 2250]	toy- "doymak" (FHL, 284), toy- "doymak" (FKÇTS, 1648), toy- "doymak" (HA, 91), toy- "doymak" (NSÇT, 1021), toy- "doymak" (ZT, 402).
tök- "dökmek" [Far. rihten, C III, s. 1968]	tök- "dökmek" (ÇMS, 91), tög- "dökmek" (FHL, 284), tök- "dökmek" (FKÇTS, 1648), tök- "dökmek" (HA, 89), tök- "dökmek" (NSÇT, 1022), tök- "dökmek, akıtmak" (ZT, 402).
töşe- ⁴⁷ "döşemek" [Far. gusterden, gusteriden, C IV, s. 3218]	töşe- "sermek" (FKÇTS, 1650), töşe- "sermek, döşemek" (HA, 87), töşe- "döşemek" (NSÇT, 1023), töşe- "döşemek" (ZT, 403).

⁴² Bu sözcük için FŞ'de örnek Çağatayca beyit yer almaktadır.

⁴³ HA'da *tiş-* fiili bulunmamakta, bu fiilden türemiş olan *tişin-*, *tişil-* fiilleri bulunmaktadır (HA, 2010:93).

⁴⁴ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *toğ-* verilmiş, *toğkanda* ve *toğanda* biçimlerinin de kullanıldığı gösterilmiştir.

⁴⁵ Sözcüğün FHL'de *toğu-* (FHL, 284), HA'da *toku- tokurul-* (HA, 88), ZT'de *toku- tokut-* biçimleri (ZT, 400) biçimleri bulunmaktadır.

⁴⁶ ÇMS'de fiilin *tolğa-* biçimi bulunmaktadır (ÇMS, 91).

⁴⁷ ÜLT'de fiilin *töşel-* biçimi bulunmaktadır (ÜLT, 64).

tut- "tutmak" [Far. giriften, C IV, s. 3173]	tut- "tutmak" (ÇMS, 92), tut- "tutmak, yakalamak" (FHL, 285), tut- "tutmak" (FKÇTS, 1653), tut- "tutmak, bulunmak" (HA, 84), tut- "tutmak" (NSÇT, 1025), tut- "tutmak, almak, yakalamak" (ZT, 404).
tütüş - ⁴⁸ "düşmek; vaki olmak" [Far. uftāden, C I, s. 685-686]	--
tüzet- "düzmek, düzenlemek, yapmak" [Far. sāhten, C III, s. 2185]	tüzet- "düzeltmek, doğrultmak, doğru eylemek" (FHL, 286), tüzet- "düzenlemek, süslemek, donatmak, yapmak" (FKÇTS, 1658), tüzet- "yapmak, süslemek" (HA, 86), tüzet- "düzeltmek, doğru olmak, doğru eylemek" (NSÇT, 1029), tüzet- "düzeltmek, doğrultmak, düzene koymak" (ZT, 407).

U

uç- "uçmak" [Far. perīden, C II, s. 1047]	uç- "uçmak" (FHL, 287), uç- "göğe uçmak, kaybolmak, yok olmak, uçmak; göz seğirmek" (FKÇTS, 1659), uç- "kuşlar uçmak, sıçramak, seğirmek, mahvolmak" (HA, 40), uç- "zayıllık olmak, görünmez olmak, kuş uçmak, sönmek" (NSÇT, 1029), uç- "uçmak" (ZT, 407).
uçra- (Moğ.) "tuş olmak, tuş gelmek" [Far. du çār, du çehār, C II, s. 1863]	uçra- "karşılaşmak, rast gelmek, tesadüf etmek" (FHL, 287), uçra- "uğramak, yakalanmak, maruz kalmak, karşılaşmak" (FKÇTS, 1659), uçra- "tutulmak" (HA, 41), uçra- "uğramak, tuş gelmek, görünmek, buluşmak" (NSÇT, 1030), uçra- "tesadüf etmek, rastlamak" (ZT, :408).
uçur - ⁴⁹ "uzağa atılmak, ırağa atılmak" [Far. pertāb, C II, s. 977]	uçur- "uçurmak" (FKÇTS, 1659), uçur- "uçurmak" (HA, 40), uçur- "uçurmak, atmak, atılmak, havaya savurmak, münasip olan nesneyi yele vermek" (NSÇT, 1030), uçur- "uçurmak; çok övmek" (ZT, 408).
ufran - ⁵⁰ "çürümek, dökülmek, ufak tefek olmak" [Far. rīdīden, C III, s. 1969]	ofran- "eskimek ve yıpranmak" (NSÇT, 979).
una - ⁵¹ "razı olmak" [Far. ten dāden, C II, s. 1227]	una- "razı olmak, rıza göstermek, onamak, kabul etmek" (FÇTS, 288), una- "razı olmak, istemek, kabul etmek" (FHL, 278), una- "razı olmak" (HA, 50), una- "razı olmak, kabul etmek, rıza göstermek, onamak" (FKÇTS, 1661), una- "razı olmak" (NSÇT, 1031).

⁴⁸ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *tütüşkeç* verilmiştir. *tütüş-* fiili listeye madde başı olarak alınmıştır. Bu sözcük için Çağatayca örnek beyit verilmemiştir.

⁴⁹ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *uçurdu* verilmiştir. Listeye *uçur-* madde başı olarak alınmıştır. FHL'de sözcüğün *uçur-* biçimi bulunmamakta, sözcüğün kökü olan *uç-* "uçmak" biçimi bulunmaktadır (FHL, 287).

⁵⁰ HA'da *ufran-* fiili bulunmamakta, *ofra-*, *ofrat-* biçimleri bulunmaktadır (HA, 46).

⁵¹ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *unaman* "razı olmam" verilmiştir. Listeye *una-* madde başı olarak alınmıştır.

ur- ⁵² "vurmak" [Far. zeden, C III, s. 2038]	ur- "vurmak" (ÇMS, 92), ur- "vurmak" (FHL, 287), ur- "vurmak" (FKÇTS, 1661), ur- "vurmak" (HA, 42), ur- "vurmak, içine atmak, biriktirmek" (NSÇT, 1031), ur- "vurmak, çalmak" (ZT, 409).
uşal- "ufalanmak" [Far. hürd-hân, C II, s. 1679]	uşal- "ufalanmak, parçalanmak, kırılmak" (FHL, 288), uşal- "ufalmak, kırılmak" (FKÇTS, 1662), uşal- "kırılmak" (HA, 45), uşal- "ufanmak" (NSÇT, 1032), uşal- "ufalmak, ufalanmak" (ZT, 410).
uşan- "ufalanmak" [Far. hürd-hân, C II, s. 1679]	uşan- "keçeleşmek, hareketsiz olmak" (FKÇTS, 1662), uşan- "hareketten kalmak, zayıf olmak" (HA, 46).
uyak- ⁵³ "ürkmek, bir nesneden nefret etmek" [Far. remīden, C III, s. 1939]	--

Ü

ünde- "çağırarak" [Far. āvāz-kerd, C I, s. 386]	ünde- "çağırarak, seslenmek, davet etmek" (FHL, 289), ünde- "seslenmek, çağırarak, ünlemek; davet etmek" (FKÇTS, 1667), ünde- "seslenmek, davet etmek" (HA, 50), ünde- "çağırarak, haykırmak" (NSÇT, 1034).
ün- ⁵⁴ "iki kat olmak, iki büklüm olmak" [Far. du-tā, C II, s. 1851]	ün- "iki kat olmak" (NSÇT, 1034).
ür- ⁵⁵ "havlamak, it ürmek" [Far. seglābīden, C III, s. 2196]	ür- "ürmek, havlamak" (FKÇTS, 1667), ür- "köpek havlamak" (HA, 42), ür- "it ürmek" (NSÇT, 1034).
ürkür- ⁵⁶ "uyumak" [Far. husbīden, C II, s. 1679]	--

Y

yalbar- "yalvarmak" [Far. lābīden, lābe kerden, C IV, s. 3270,]	yalbar- "yalvarmak" (FHL, 290), yalbar- "yalvarmak" (FKÇTS, 1675), yalbar- "yalvarmak" (HA, 180), yalbar- "yalvarmak" (NSÇT, 1036).
---	---

⁵² Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *urar* verilmiştir. Listeye *ur-* madde başı olarak alınmıştır.

⁵³ Sözcük için örnek Çağatayca beyit verilmemiştir.

⁵⁴ FŞ'de sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *üngey* verilmiştir. Listeye *ün-* madde başı olarak alınmıştır.

⁵⁵ FŞ'de sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *ürer* verilmiştir. Listeye *ür-* madde başı olarak alınmıştır.

⁵⁶ NSÇT ve HA'da *ürkür-* fiili bulunmamakta, bu fiilden türemiş olan *ürküre-* fiili bulunmaktadır (HA, 8; NSÇT, 1034). Sözcük için örnek Çağatayca beyit verilmemiştir.

yalkı- "incinmek, zahmet çekmek" [Far. rencīden, C III, s. 1939]	yalkı- "bıkmak, usanmak; bir alışkanlığı bırakmak, mizaç değiştirmek" (FÇTS, 289), yalkı- "incinmek, zahmet çekmek, yorulmak" (HA, 180), yalkı- "yorulmak, incinmek, rahatsız olmak, bıkmak, sıkıntı çekmek, canı sıkılmak" (FKÇTS, 1675).
yan- ⁵⁷ "dönmek" [Far. gerdān, C IV, s. 3133]	yan- "dönmek, geri dönmek" (FÇTS, 289), yan- "dönmek, yan dönmek; yanmak, ateş almak" (FHL, 291), yan- "dönmek, geri dönmek" (FKÇTS, 1679), yan- "yanmak, geri dönmek" (HA, 182), yan- "dönmek" (NSÇT, 1037), yan- "yanmak yakmak; dönmek, vazgeçmek" (ZT, 417).
yasa- (Moğ.) "yapmak, düzlemek" [Far. sâzīden, C III, s. 2186]	yasa- "yapmak" (FÇTS, 290), yasa- "yapmak, düzenlemek" (FHL, 292), yasa- "yapmak, hazırlamak, düzenlemek, süslemek" (FKÇTS, 1687), yasa- "süslemek, yapmak" (HA, 178), yasa- "yapmak, düzlemek" (NSÇT, 1039), yasa- "yapmak, inşa etmek, var etmek, düzenlemek, süslemek" (ZT, 420).
yavu- ⁵⁸ "yaklaşmak" [Far. gum, C IV, s. 3215]	yavu- "yaklaşmak" (FKÇTS, 1692), yavu- "yaklaşmak" (HA, 183), yavu- "yakın olmak, yakın varmak" (NSÇT, 1040).
yığ- ⁵⁹ "toplamak, devşirmek" [Far. neverden, neverdīden, C IV, s. 3514]	yığ- "toplamak, bir araya getirmek, yığmak" (ÇMS, 95), yığ- "toplamak, yığmak" (FKÇTS, 1699), yığ- "toplamak" (HA, 189), yığ- "toplamak, devşirmek" (NSÇT, 1042), yığ- "yığmak, toplamak, biriktirmek" (ZT, 426).
yıpar- ⁶⁰ "göndermek" [Far. firistāden, C III, s. 2782]	yiber- "göndermek, yollamak" (FKÇTS, 1701), yiber- "göndermek" (HA, 188), yıpar-/yiber- "göndermek" (NSÇT, 1043).
yit- ⁶¹ "ulaşmak, erişmek" [Far. resīden, C III, s. 1937]	yét- "yetişmek, ulaşmak, birleşmek" (ÇMS, 95), yét- "yetişmek, varmak, ulaşmak" (FHL, 294), yit- "erişmek, ulaşmak, yetişmek" (FKÇTS, 1706), yit- "varmak, yedek çekmek" (HA, 188), yét- "yetmek, yetişmek" (NSÇT, 1042), yét- "yetişmek" (ÜLT, 65), yét- "yetmek, yetişmek, erişmek, ulaşmak" (ZT, 425).
yitiş- "ulaşmak, erişmek" [Far. resīden, C III, s. 1937]	yétiş- "yetişmek, varmak, ulaşmak" (FHL, 294), yitiş- "erişmek, ulaşmak, yetişmek" (FKÇTS, 1706), yitiş- "varmak, yedek çekmek" (HA, 188), yétiş- "yetmek, yetişmek, erişmek, ulaşmak" (ZT, 425).
yok-/yuq- "sürmek,	yuq- "bulaşmak" (FÇTS, 290), yuq- "bulaşmak, sirayet etmek,

⁵⁷ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *yanar* verilmiştir. Listeye *yan-* madde başı olarak alınmıştır.

⁵⁸ Sözcüğün FÇTS'de *yavuş-* biçimi bulunmaktadır (FÇTS, 290).

⁵⁹ Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *yığarğa* verilmiştir. Listeye *yığ-* madde başı olarak dâhil edilmiştir. FHL'de sözcüğün *yığıl-* biçimi bulunmaktadır (FHL, 294).

⁶⁰ Sözcüğün FHL'de *yıbarıl-* biçimi bulunmaktadır (FHL, 294).

⁶¹ FŞ'de Farsça sözcüğün Çağatayca karşılığı olarak *yitişgeç*, *yitişkeç* verilmiştir. Listeye sözcüğün *yit-*, *yitiş-* biçimleri alınmıştır.

<i>ovmak, bulaşmak</i> [Far. <i>māliden</i> , C IV, s. 3362, <i>ālūde</i> C I, s. 478]	<i>dokunmak, yapışmak, değmek, etkilemek</i> (FKÇTS, 1711), yuğ- "sirayet etmek" (HA, 185), yuğ- "dokunmak, tesir etmek" (NSÇT, 1044).
yolda- "yol göstermek" [Far. <i>rāh-numūn</i> , C III, s. 1935]	yolda- "yol göstermek, kılavuzluk etmek" (FKÇTS, 1708), yolda- "yol göstermek, yollandırmak" (HA, 186), yolda- "yol göstermek" (NSÇT, 1044).

Sonuç

1. Çalışmamızda Ferheng-i Şu'ürî'deki Farsça madde başı sözcüklerin Çağatayca karşılıkları olarak verilen 151 adet fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 33 adetle en fazla "t" harfinde *tal-*, *talaş-*, *talbın-*, *tanğ-*, *tanğa-*, *tanğar-*, *tanı-*, *tanla-*, *tap-*, *tapşır-*, *tarık-*, *tarmaş-*, *tart-*, *tat-*, *tavşal-*, *tik-*, *til-*, *tile-*, *tir-*, *tirge-*, *tiş-*, *tiz-*, *toğ-*, *tohta-*, *tokul-*, *tolğan-*, *torla-*, *toy-*, *tök-*, *töse-*, *tut-*, *tütüş-*, *tüzet-*; en az birer adetle "e" *eymen-*, "m" *munğdaş-*, "ş" *şagala-* harflerinde yer aldığı görülmüştür.

2. Çağatayca ibaresi ile verilen 10 fiilin Moğolca kökenli olduğu ve Moğolcadan Çağatay Türkçesine geçtiği belirlenmiştir. Bu fiiller şunlardır: *argada-*, *butra-*, *çıda-*, *çırma-*, *ilğa-*, *ısra-*, *sisgen-*, *tohta-*, *uçra-*, *yasa-*. Ayrıca iki fiilin de Moğolca + Türkçe biçiminde olduğu tespit edilmiştir: *burtat- I*, *butrat- II*.

3. Ferheng-i Şu'ürî'de Çağatayca olarak verilen *ağar-*, *ahtar-* (BT *aktar-*), *al-*, *arı-*, *arta-*, *as-*, *at-*, *aylan-*, *ayt-* (BT *ayıt-*), *bar-* (BT *var-*), *başla-*, *bir-* (BT *ver-*), *bol-* (BT *ol-*), *çap-*, *di-* (BT *de-*), *iç-*, *igir-* (BT *eğir-*), *ik-* (BT *ek-*), *sal-*, *sor-*, *sür-* gibi bazı fiillerin Batı Türkçesinde ya aynen ya da birkaç ses değişikliğine uğramış hâlinin kullanıldığı gözlemlenmektedir.

4. 151 adet fiilden 8'inin (*ayığ-*, *ingret-*, *irkin-*, *tanğar-*, *tirge-*, *tütüş-*, *uyak-*, *ürkür-*) taradığımız Çağatayca sözlüklerde yer almadığı görülmüştür.

5. Çağatayca karşılık olarak verilen fiillere ait örneklerin büyük çoğunluğunun Ali Şir Nevâyî'nin *Ferhadnâme*, *Seb'a-i Seyyâre*, *Leylâ vü Mecnûn*, *İskendernâme* adlı eserlerinden ve divanlarından birkaç örneğin de Lutfî'nin divanından alındığı görülmüştür. Buradan hareketle Ferheng-i Şu'ürî yazarının ya Nevâyî'nin eserlerini okuduğu ve bu eserlere -az çok- hâkim olduğu ya da sözlüğünü oluştururken kaynak olarak kullandığı eserlerdeki Nevâyî ve Lutfî'ye ait olan örnekleri eserine aldığı yorumu yapılabilir.

6. FŞ'de Çağatayca bazı fiillerin çekim ekli şekillerinin (*ağarğu dik*, *dip*, *iltti*, *indep*, *örtenür*, *sattu* vb.) madde başı olarak Farsça sözcüğe karşılık olarak verildiğine rastlanılmıştır. Şu'ürî Hasan Efendi'nin bu tip sözcükleri örnek olarak verilen beyitte geçtiği hâlleriyle sözlüğüne madde başı olarak aldığı söylenebilir.

7. Sözlükte yer alan bazı sözcüklerde Farsça sözcüğün anlamı ile Çağatayca karşılık olarak verilen sözcüğün anlam bakımından uyuşmaması durumuyla karşılaşılmıştır (Far. *tā şuden* "olunca", Çağatayca *at-*; Farsça *kun* "eyle!", Çağatayca *ayt-* "söylemek" vb.). Sözlüğün 22.500 madde başı sözcükten oluştuğu, yüzlerce şiir örneği verildiği göz

önüne alındığında -yukarıdaki örnekler gibi- bazı uyumsuzlukların/hataların olmasının doğal olduğu söylenebilir.

Extended Abstract

“Ferheng-i Şu‘ûrî;” is a work created in the 17th century within the Ottoman domain by Şu‘ûrî Hasan Efendi, in line with the tradition of Persian-Turkish dictionaries. The Persian words in the work are explained, and after the meaning is given, the equivalents of the word in Arabic, Ottoman Turkish and Chagatai Turkish are shown. The dictionary is of significant importance with this feature.

The main purpose of our study is to identify the verbs from the words recorded in Chagatai, to reveal the forms of these verbs in Chagatai dictionaries and to reveal the sound and meaning changes and meaning extensions that occur in these verbs.

For this purpose, firstly, the verbs that are stated to belong to Chagatai Turkish were scanned and listed, and the meanings of the verbs were given opposite the article titles. Then, it was tried to reveal whether these verbs are included in Chagatai Turkish dictionaries, if they are included in these dictionaries, what meanings they have, whether there is a change/extension of meaning, whether there is a change in sound aspects.

It has been observed that a verb indicated as “Chagatai” is sometimes found in the scanned dictionaries in an extended form with a constructive suffix, rather than in its base form. In such cases, it was deemed appropriate to show these different forms in the footnotes and relevant explanations were made in the footnotes.

Some of the verbs given in Chagatai in Ferheng-i Şu‘ûrî were found to have two different spellings. In these cases, the verbs were combined in a single article without taking spelling differences into account and were not given separately.

Some noun-derived words in Ferheng-i Şu‘ûrî are given a verb, not a noun-derived word, as the Chagatai equivalent. In such cases, the verb given as the Chagatai equivalent is included in the list as an item.

Under some of the verbs for which the Chagatai phrase was omitted, the dictator also gave the conjugated forms of these verbs. In such cases, only the verb given as a bullet point is included in the list, other inflected forms are not included. If any of these inflected verbs have a stereotyped usage, such examples are added to the list as an item.

Some of the verbs given in Chagatai are included in the dictionaries with inflectional suffixes. In such examples, inflectional suffixes were not included in the list, and the verbs were included in the list without inflectional suffixes.

As a result of our study, 151 verbs indicated by the term “Chagatai” in Ferheng-i Şu‘ûrî were identified. It has been determined that out of these verbs, with a total of 33, they are most abundant in the letter 't' and least abundant in the letters 'e', 'm', and 'ş' with one verb each. It was determined that 10 of the verbs were transferred from

Mongolian to Chagatai Turkish. In addition, it was observed that two verbs of Mongolian origin were expanded with Turkish suffixes in the work.

It has been observed that some of the verbs given in Chagatai are also used in Western Turkish. Eight of 151 verbs (ayk-, injret-, irkin-, tanjar-, tirge-, tütüş-, uyaq-, ürkür-) were not included in the Chagatai dictionaries.

It has been observed that the majority of Chagatai verbs are taken from Ali Şir Nevâyî's *Ferhadnâme*, *Seb'a-i Seyyâre*, *Leylâ vü Mecnûn*, *Iskendernâme*, and a few examples were taken from Lutfî's *divan*.

In some words in *Ferheng-i Şu'ûrî*, it was observed that the meaning given for the Persian word and the word given as a Chagatai equivalent do not match in meaning and express different meanings. Considering that *Ferheng-i Şu'ûrî* consists of 22,500 words and includes hundreds of examples of poetry, it can be said that it is quite normal to have some discrepancies or errors.

Kısaltmalar

Ar.	Arapça
BT	Batı Türkçesi
Çin.	Çince
Far.	Farsça
Moğ.	Moğolca
Soğd.	Soğdca.

Kullanılan Eserlerin Kısaltmaları

ÇMS	Çağatayca Manzum Sözlük.
FHL	Fazlullah Han Lügati.
FÇTS	Ferağî'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğü.
FKÇTS	Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü.
FŞ	Ferheng-i Şu'urî.
HA	Hulâşa-i Abbâsî
NSÇT	Nevâyi'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar.
ÜLT	Üss-i Lisân-ı Türkî
ZT	Zebân-ı Türkî.

Kaynakça

- Erbay, F. & Duyar, H. (2021). Şemseddin Sâmî'nin kâmûs-ı Türkî'sindeki Çağatayca kelimeler. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C 46, 69-84. doi: 10.21497/sefad.1031716
- Kaçalin, M. S. (2011). *Nîyâzî Nevâyî'nin sözleri ve Çağatayca tanıklar (el-luğâtu'n-Nevâ'iyye ve'l-istîşâdâtu'l-Cağâtâ'iyye)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Kanar, M. (2016). *Büyük Farsça-Türkçe sözlük*. İstanbul: Say Yay.
- Kara, F. (2011). *Muhammed Ya'kûb-ı Çingî zebân-ı Türkî (kelür-nâme) (inceleme-metin-dizin)*. Erzurum: Fenomen Yay.
- Kut, G. (2003). *Ġarâ'ibü's-Şîğar (inceleme-karşılaştırmalı metin)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Öztürk, S. (2020). *Fazlullâh Han lügâti (inceleme-metin-dizin)*. (Doktora tezi) tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp
- Miandoab, N. Z. (2010). *Muhammed bin 'Abdu's-Şabûr-ı Hõyî, Hülâşa-i Abbâsî (inceleme-çeviri-dizin)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Rahimi, F. (2019). *Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi sözlüğü I-II*. Ankara: Akçağ Yay.
- Rahimi, F. (2021). *Feraġi'nin Çağatay Türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Toparlı, R. & Ilgın, A. (2006). *Üss-i lisân-ı Türkî*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Turan, F. (2019). *Kelimetullâh Hâce Pâdişâh Çağatayca manzum sözlük nisâb-ı kutbiyye*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Ünlü, S. (2013). *Çağatay Türkçesi sözlüğü*. Konya: Eğitim Kitabevi Yay.
- Yavuzarslan, P. (2004). Türk sözlükçülük geleneği açısından Osmanlı dönemi sözlükleri ve Şemseddin Sâmî'nin Kâmûs-ı Türkî'si. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 44, 2, 185-202. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dtcfdergisi/issue/66768/1044188>
- Yılmaz, O. (2019). *Lisânu'l-Acem ferheng-i şu'ûrî I-IV*. Ankara: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay.